

Razvoj jezika i govora u predškolskoj dobi

Govor je najučinkovitiji način primanja i prenošenja informacija, usvajanja novih znanja i sredstvo socijalizacije. I danas, u društvu tehnološkog napretka, govor je i dalje osnovno sredstvo komunikacije među ljudima. Govorom izražavamo svoje želje i potrebe, emocije, mišljenja i stavove o svijetu koji nas okružuje. Najintenzivniji razvoj govora događa se u predškolskom razdoblju djeteta.

Uredno razvijen jezik i govor preduvjeti su za primjeren razvoj djeteta, njegovo školovanje, a kasnije i profesionalno opredjeljenje i stručno napredovanje. Preduvjeti razvoja govora su: dobro zdravlje, uredno razvijeni govorni organi i sluh, intelektualni razvoj i stimulativno okruženje. Svako dijete mora proći kroz iste faze govorno-jezičnog razvoja, ali unatoč tome postoje individualne razlike u razvoju jezika i govora kod djece iste kronološke dobi.

Sve je veći porast djece s govorno-jezičnim teškoćama stoga je pravovremeno poticanje razvoja jezika i govora, rano prepoznavanje odstupanja u govorno-jezičnom razvoju te rana intervencija od iznimne važnosti za cjeloviti razvoj djeteta.

Što vi kao roditelj možete učiniti kako bi ste potaknuli govorno-jezični razvoj svog djeteta?

Stimulacija govorno-jezičnog razvoja započinje već nakon rođenja, a najvažniji model su roditelji. Za uredan govorno-jezični razvoj važno je da:

1. Ograničite vrijeme koje vaše dijete provodi na mobitelu, računalu, tabletu, smartphoneu, gledajući televiziju.
2. S djetetom birate sadržaje koji su prikladni njegovoj dobi.
3. Komunicirate s djetetom u svim situacijama: tijekom hranjenja, presvlačenja, kupanja, igranja jer se na taj način razvija djetetova želja i potreba za komunikacijom.
4. Imenujete: dijelove tijela (na djetetu, sebi, lutki), osobe, igračke, odjeću, hranu, pribor za jelo.
5. Provodite kvalitetno vrijeme sa svojim djetetom: igrate se s njim, pričate mu svoje priče, čitate. Tražite od djeteta da sudjeluje u komunikaciji.
6. Čitate djetetu od najranije dobi. Neka dijete bude uključeno na način da gleda tekst, fotografije, lista slikovnice, postavlja pitanja, izmišlja završetke priče.
7. Slušate sve što dijete govori i ostavite mu dovoljno vremena za odgovaranje na vaša pitanja.
8. Igrate s djetetom jezičnih igara (igre riječima, asocijacije, rime, pjesme, brojalice).
9. Govorite pravilno jer ste vi glavni govorni model svom djetetu. To ne znači da mu se trebate obraćati strogo i ozbiljno kao odraslome, ali ne iskrivljujte izgovor glasova kada mu se obraćate.
10. Ne ispravljate dijete i ne inzistirate da dijete „kao papagaj“ ponavlja riječi, fraze ili rečenice za vama. Dijete će vas samo početi oponašati i upotrebljavati riječi u skladu sa svojim mogućnostima kada za to bude spreman.
11. Ne posramljujete dijete zbog načina govora i ne dopustite drugima da to čine.
12. Omogućite socijalne kontakte s drugom djecom i odraslima, uz stvaranje situacija i prilika u kojima će dijete što više glasno govoriti: dramatizacije, igre uloga, prepričavanje priča i događaja, pjesmice, zagonetke i sl.

Zamka za roditelje

Mnoštvo je zamki za roditelje koji otežavaju razvoj jezika i govora djeteta u predškolskoj dobi. Jedna od najvažnijih je višesatna izloženost djece predškolske dobi sadržajima s televizije, tableta, računala, smartphona (crtani filmovi, video igrice, animirani video spotovi, reklame). Velik dio roditelja danas se oslanja na digitalne medije kao sredstva koja će zabaviti njihovu djecu kako bi oni mogli obaviti svoje obveze bez da su svjesni negativnih utjecaja prekomjerne izloženosti djece medijskim sadržajima. Ovi sadržaji, ukoliko nisu ograničeni i odabrani od strane roditelja negativno utječu na razvoj djetetovih jezičnih sposobnosti, ali i na ukupan razvoj.

Prekomjerno konzumiranje raznih medijskih sadržaja bez roditeljskog nadzora rezultira brojnim negativnim posljedicama na djetetov razvoj:

1. Otežava djetetov razvoj govora i jezika jer je djetetovom mozgu potrebno puno više vremena da obradi neku informaciju nego što mu ga mediji daju.
2. Ometa dječju pažnju i koncentraciju, usporava razvoj mozga i tjelesnog metabolizma i može dovesti do pretilosti.
3. Može uzrokovati poremećaj spavanja, pojavu raznih vrsta ovisnosti i agresivnosti.
4. Djeca se sve manje druže sa svojim vršnjacima, a poznato je da je dječja igra s vršnjacima jako važna za spontani razvoj govora.
5. Sati provedeni pred „ekranima“ često su razlog rjeđeg druženja roditelja i djece. Za dijalog je potrebno dvoje, a roditelj je djetetu najvažniji sugovornik.
6. Crtani filmovi na stranom jeziku mogu utjecati na razvoj nefunkcionalnog jezika (dijete zna ponoviti cijele dijaloge super junaka, ali u neprimjerenj situaciji) i smanjeni razvoj materinskog jezika kao osnove za razvoj stranih jezika.
7. Dijete može polako početi gubiti interes za svakodnevnu interakciju s okolinom jer se lako navikne na jednosmjernu komunikaciju s medijskim sadržajima u kojima je samo slušatelj i govor ne upotrebljava aktivno. Često dijete lako i brzo pronalazi sadržaje na mobitelu ili računalu, ali ne zna odgovoriti kako se zove ili koliko ima godina.

Budući konzumacija medijskih sadržaja ima i brojne prednosti za djetetov razvoj, roditeljska kontrola je od iznimne važnosti. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji i Američkoj pedijatrijskoj akademiji dijete bi trebalo koristiti digitalne medije tek nakon navršene 2. godine jer kod mlađe djece prizori s ekrana izazivaju zbrku dojmova i osjećaja. Kod djece od 3 do 5 god. roditelj treba ograničiti vrijeme djetetovog ukupnog korištenja digitalnih medija (televizije, mobitela, računala, tableta) na 1 sat dnevno, a kod djece s navršenih 6 godina na 2 sata dnevno. Uz to roditelji trebaju zajedno s djetetom odabrati medijske sadržaje te nakon navršene 7. godine razgovarati s djetetom o njima. Preporuke stručnjaka su i da mediji ne budu stalno uključeni u pozadini te da se ne nalaze u dječjoj sobi.

Najvažnije je svakako da roditelji, koliko god su u mogućnosti, vrijeme koje dijete provodi pred „ekranima“ zamijene zajedničkim kvalitetnim druženjem u kojemu će zaista biti posvećeni svom djetetu i biti zainteresirani za njega i njegove aktivnosti.

Dijete neće pamtiti vrijeme koje ćete provesti zajedno „gledajući u ekrane“, ali će im trajno u sjećanju ostati izlet u prirodi, zajednička igra skrivača ili čitanje priče prije spavanja.

Rano prepoznavanje odstupanja govornog-jezičnog razvoja od onog predviđenog za određenu dob te rana intervencija sprječavaju nastanak poremećaja koji se negativno odražavaju na cjelokupan razvoj djeteta. Ovom tekstu prilažemo kalendar razvoja jezika i govora sa simptomima odstupanja kako bi smo vam olakšali razumijevanje govorno-jezičnog razvoja vašeg djeteta i prepoznavanje prvih znakova odstupanja te vas potaknuli na traženje pravovremene pomoći.

Dragi roditelji, ukoliko pomoću kalendara razvoja jezika i govora uočite odstupanja u govorno-jezičnom razvoju kod vašeg djeteta molim vas da mi se javite čim prije osobnim dolaskom (pon-pet: 8:00-12:00) ili na mail: lidija.has@gmail.com kako bi smo zajedno čim prije djelovali na ublažavanje i otklanjanje simptoma usporenog govora.

Stručna suradnica pedagoginja
Lidija Balog, mag.paed. i soc.